

Makalenin Dergiye Ulaşma Tarihi: 03.02.2015
Yayın Kabul Tarihi: 07.04.2015

Meâlî'nin Yayınlanmamış Şiirleri

Unpublished Poems Of Meâlî

Yrd. Doç. Dr. Muvaffak EFLATUN **

Özet:

16. yüzyıl divan şairlerinden olan Meâlî, döneminin önemli ailelerinden birine mensup ve iyi öğrenim görmüş biridir. Şiirlerinde sade söyleyişe ve latifeye önem veren bir şair olarak dikkati çekmektedir. Şiirlerinin günümüz okuyucusuyla buluşmasını sağlayan isim Edith Ambros'tur.

Bu makalede Meâlî'nin Edith Ambros tarafından yayımlanan şiirlerinin dışında Berlin Alman Millî Kütüphanesindeki bir mecmuada bulunan şiirlerinin bilim dünyasının istifadesine sunulması amaçlanmaktadır. Makale, şiirlerin sunumunun yanında kısa bir değerlendirmeyi de içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Divan şiiri, Divan şairi, 16. Yüzyıl, Mecmua

Abstract:

Meâlî, a divan poet lived in the 16th century, was a member of a prominent family of its time and a well-educated man. His poems are distinctive with their plain expressions and they involve humor. The academician Edith Ambros introduced Meâlî and his poems to the readers of our time.

It was aimed to present poems of Meâlî in this article, except the ones to be published by Edith Ambros and were found in a journal that was kept in German National Library in Berlin. The article involves a short evaluation about the poems besides the texts

Key Words: Divan poetry, Divan poet, 16th century, journal

* Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, meflatun@gazi.edu.tr

Giriş:

Meâlî, 16.yüzyıl divan şairlerindedir. 1490 yılında dünyaya geldiği tahmin edilen şair, dönemin önemli bilginlerinden olan ve aynı zamanda İstanbul kadılığı da yapmış bulunan Mustafa Bin Evhadüddin Yarhisârî'nin oğludur. Asıl ismi Mehmed olan şair ,anne tarafından meşhur Molla Fenari ailesine mensuptur(İsen 2003: 201).

O, yaşadığı devirde Yarhisârî oğlu Köse Meâlî olarak tanınıp şöhret kazanmıştır(Canım 2000: 492). Meâlî, Arapça ve Farsça öğrenimini de kapsayan iyi bir eğitim görmüş, eğitiminin sonunda müderris olmak için Tâcizâde ve Zirekzâde gibi ünlü bilginlere mülazım olduysa da bu hususta başarılı olamamıştır(Kılıç 1994: 390). Bundan dolayı şair, devlet görevine kadılıkla başlamak zorunda kalmıştır. Mihaliç, Kepsut, Fırt, Sofya ve Filibe kadılıkları yapan Meâlî, Kanûnî'nin tahta çıkışından sonra günlük yüz akçe karşılığında Gelibolu kadılığıyla birlikte Bolayır tevliyeti görevlerine getirilmiştir. Şair on yıl kadar burada rahat bir görev ifa ederek 1535-1536 yılında vefat etmiştir(İsen 2003: 201; Küçük vd.2004: 284).

Uzun burunlu, zayıf ve köse olarak bilinen şair görenlerin gülmesine sebep olan dış görünüşe ve güler yüzlü, tatlı sözlü, şakacı ve alingan bir mizaca sahipti. Şiirlerinde hezle ve müstehcenliğe yer veren Meâlî'nin bu tutumu meslek hayatında ilerlemesini olumsuz yönde etkilemiştir(İsen 2003: 201). Meâlî, şiirlerinde külfetsiz bir dil ve sade bir Türkçe kullanmıştır. Halk söyleyişlerini oldukça başarılı bir şekilde kullanan Meâlî, divanında hece vezinli şiirlere de yer vermiştir(Küçük vd.2004: 285).

Meâlî'nin tek eseri olan divanının kaybolduğu kaynaklarca ifade edilmektedir. Fakat Edith Ambros Meâlî divanının Süleymaniye kütüphanesinde bulunan eksik bir nüshası ve çeşitli mecmualar taranarak toplanan diğer şiirlerini **Candid Penstrokes: The Lyrics of Me'ali, an Ottoman Poet of the 16th Century** ismiyle yayımlamıştır(İsen 2003: 201). Eser, bir kaside, bir Arapça kıta, beş tarih, sekiz murabba, bir destan, iki yüz yetmiş gazel, otuz altı Türkçe kıta ve altmış bir müfreden meydana gelmektedir(Ambros, 1982).

Berlin Alman Milli Kütüphanesinde bulunan bir mecmuada Meâlî'nin yukarıda adı geçen divanında olmayan şiirleri tespit edilmiş, Ambros'un bu çalışmasına katkı sağlamak amacıyla tespit ettiğimiz şiirleri bilim dünyasına tanıtmak için bu makale kaleme alınmıştır. Bu çalışmanın öncelikli hedefi sözkonusu şiirlerin transkribe edilmesidir. Bunun yanında sözkonusu şiirler hakkında kısa bir değerlendirme de yapılacaktır. Bahsi geçen mecmua Berlin Alman Milli Kütüphanesi Ms. or. oct. 3058 numarada kayıtlıdır. Mecmua yetmiş varak ve yüz seksen dört şiirden oluşmaktadır.Mecmuada yer alan şiirleri nazım şekillerine göre şu şekilde tasnif ederiz:

Yüz kırk sekiz gazel, yirmi dört kaside, bir murabba, beş muhammes, iki müseddes, üç kıta, bir matla

Bu şiirler Zâtî, Necâtî, Meâlî, Fakîrî, Hayâlî, Ravzî, Muhibbî, Necmî, Celilî, Yahya Çelebi, Valihî, Bâkî, Misâlî, İlmî, Za'fî, Cem Sultan, Hasbî, Lutfî, Sabûhî, Firakî, Kıyasî ve Hayretî'ye aittir.

Mecmuadaki şairler arasında Meâlî'ye ait beş gazel, beş kaside, bir muhammes, bir matla vardır. Meâlî'nin beş gazelinin biri ve metin halinde verdiğimiz birinci gazelin ilk iki beyti Ambros'un yayımladığı divanda bulunmaktadır. Metin halinde verilen kasidelerden dördüncü kasidenin on sekizinci beytinden sonrası ise Ambros tarafından yayımlanmıştır. Biz eksik kasideyi ve birinci gazeli bu neşrimizle tamamlamış olduk. Metin halinde verilen şiirler hakkında aşağıdaki tablolar hazırlanmıştır:

Meâlî'nin yayımladığımız gazellerinin şekil ve tür özellikleri

Gazel	Beyit Sayısı	Kafiye	Redif	Tür
1	5	-âl	-umu	hezl
2	5	-aş	-1	aşk
3	8	-ek	-	müstehcen
4	7	-ân	-mıydın böyle bilmezdim seni	hezl

Meâlî'nin yayımladığımız kasidelerinin şekil ve tür özellikleri

Kaside	Beyit Sayısı	Kafiye	Redif	Tür
1	51	-ân	-	medhiye
2	55	-âr	-	medhiye
3	52	-în	-	medhiye
4	55	-ân	-	medhiye
5	17	-em	-dür	hikemi

Meâlî'nin yayımladığımız muhammesinin şekil ve tür özellikleri

Muhammes	Bent Sayısı	Kafiye Şeması	Tür
1	5	aaaaa bbbba cccca	Tevhid

Meâlî'nin yayımladığımız matlânın şekil ve tür özellikleri

Matla	Kafiye Şeması	Tür
1	aa	aşk

Meâlî'nin yayımladığımız şiirlerinde kullandığı vezinler

Vezin	Kullanım sayısı
Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün	3
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	1
Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün	4
Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün	1
Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün	1
Mefâ'ilün Fe'ilätün Mefâ'ilün Fe'ilün	1

Tüm şiirler dil ve üslup açısından genel olarak değerlendirildiğinde özellikle, gazellerdeki kelimelerin büyük bir kısmının anlaşılır olması **önemli bir özellik** olarak göze çarpmaktadır. Örneğin, ilk gazeldeki bazı kelime ve kelime gruplarına bakıldığında **şairin sade** bir dili tercih ettiği görülür: Bir iki tel sakalımı, bilüm bükildi, can virirem, çekdirür, yolun sakalımı, tiryaki sanmanuz, benzim sarı görüp, aldı mecâlümü, baş ege gibi.

Şair, şiirlerinde deyimlere de sıkça yer vermektedir. Bunların bir kısmı şu şekilde gösterilebilir: içi dışı bir olmak(G. 2/3), öpüp başına koymak(G. 3/5), can virmek(G. 1/8; K. 1/5), el arkasını yere koyup baş indirmek(K. 2/29)

Eski Anadolu Türkçesinin önemli özelliklerinden biri olan gelecek zaman – IsAr ekinin, bu dönem Türkçesinde kullanılan kelimelerin ve eklerin de yayımlandığını şiirlerde karşımıza çıktığı görülür:

Seyr-i gülzâr **idiser** ol server-i'âlem diyü
Muntazır olmuş ayağ üzre tırur serv-i revan
(K. 1/19)

Şol dostuñuñ hürmeti-yiçün ki Hudâyâ
Sultân-ı rüsül şâh-ı Arab şüh-ı 'Acemdür

(K. 5/17)

Dil ve üslup özelliklerinin yanında muhtevada dikkati çeken bazı hususlara da değinmek gerekirse: Örneğin, mecmuada yer alan Meâlî'nin kasidelerinden dördü medhiye türünde olup birinci ve üçüncü kasideler II.Bayezid(1447-1512) ikinci ve dördüncü kasideler ise Yavuz Sultan Selim(1470-1520) adına yazılmıştır.

Kasidelerde şair memduhunu adalet, hüner, şecaat, merhamet, tedbir, cesaret gibi sıfatlarla övmektedir.

Sensin ol kim 'adlũñ-ile 'âlem olmuşdur emîn
Sensin ol kim dâr-ı zulmi eyledũñ dâru'l-emân

(K. 1/24)

Meâlî memduhunu İran mitolojisinin meşhur isimleriyle kıyaslayarak onu çoğu zaman daha üstün gösterecek ifadeler kullanmaktadır:

Serverā Dārā vü İskender saña olmaz qarîn
Gelmeye bir qarnda sinnüñ gibi şāhib-kırān

(K. 1/26)

Şiirlerde İran mitolojisinden İskender, Dârâ, Keykubad, İsfendiyar, Cem(Cemşid), Feridun, Rüstem Behmen, Sam gibi isimler geçmektedir.

Bir kimse ki mağlûbı ola Rüstem ü Dārā
Bir kimse ki mağhûrı anuñ Behmen ü Cem'dür

(K. 5/7)

Ey Keykubād-ı 'âlem ü İsfendiyâr-ı 'ahd
V'ey şāh-ı serverān-ı cihān Rüstem-i zaman

(K. 4/44)

Şiirlerde memduhun hükümdarlığının Hz. Süleyman'ın hükümdarlığına benzediği vurgusu yapılmaktadır.

Pādşāhā sen ol sulţān-ı 'âlem kim bugün
Hükümüñe oldı Süleymān gibi tâbi' ins ü cān

(K. 1/23)

Meâlî'nin incelediğimiz şiirleri daha çok dünyevi şiirler olmakla birlikte bir de tevhid türünden şiiri vardır. Bu şiirde uhrevi konulara ait kelimelerin yoğun olarak kullanıldığını görülmektedir.

Günāh hâdden aşupdur ne çāre n'eyleyelüm
Bu nefis zālîm elinden ya kime ağlayalum
Nedāmet ābın içüp tevbe-h'ânını yiyelüm
Hābîbine şalavāt ile dāyimā diyelüm
Me'ālî eşhedü enlā ilāhe illa'l-lāh

(M. 5)

Meâlî'nin şiirlerinde dönemin sosyal hayatına dair izlerle de karşılaşmaktayız.

Niçe müddet oldı çıkmaz hânkâh-ı dehrden

Pârsa-yı berf beñzer kim çıkarur erba'ın

(K. 3/6)

Bal mûmı-y-la oқıdılar mı seni 'aceb

Ey şem' ne yirüñ-idi bezm-i şeh-i cihan

(K.4/42)

Sonuç olarak, Meâlî'nin metin halinde verdiğimiz şiirlerinde sade söyleyişin önemli yer tuttuğunu söyleyebiliriz. O,şiirlerinde dünyevi konuların yanında uhrevi konulara da değinmiştir. Latife, nükte ve müstehcenlik şiirinin temel vasıflarındandır. Gazellerinde hezl, kasidelerinde ise medhiyye türü dikkat çekmekte, şiirinin muhteva kaynakları arasında mitolojik unsurların varlığı söz konusudur. Bunun yanında şair sosyal hayata bigâne kalmamış, şiirlerinde sosyal hayata dair unsurları da kullanmıştır.

Kısaca değerlendirmeye çalıştığımız Meâlî'nin şiirleri aşağıda transkribe edilerek verilmiştir. Transkribeli metinde ayrıca şiirlerin altlarında alıntı yapılan mecmuadaki varak numaraları kaydedilmiş ve bazı müstehcen kelimeler boşluk bırakılarak yazılmıştır.

GAZELLER

I

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ehl-i nazar görüp bir iki tel şaқalımı
Bilür kiyâsetümi vü añlar kemâlümi
- 2 Bilüm büküldi bâr-ı girân zahmetinden âh
Enf-i kebîrümü çekeyin yâ vebâlümi
- 3 Hattı gamıyla cân virürem didigüm benüm
Gerçek-durur yalansa yoluñ şaқalımı
- 4 Tiryâki şanmañuz beni beñzüm şaru görüp
Enf-ile rîş guşşası aldı mecâlümi

- 5 Taḥsîn idüp Ḥayālî Me'âlî'ye baş ege
Görse tarîḳ-ı şî'rde bunca ḥayâlûmi
(Mecmua, vr.27a-27b)

II

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Ḥayâl-i çeşm ü ebrû-yı nigârumdur gözi kaşı
Göñül taşvîrdür gūyâ ki olmuş 'aşḳ naḳḳâşı
- 2 Meger zerrin- kadeḥ Yeñiçeridür altun üsküflü
Ki olmuşdur aḡa gül aña vü zanbaḳ bölükbaşı
- 3 Degüldür kimseye ayak tolar cām-ı şarâb-ı nâb
Ki şâfî ḳalbdür ḡâyet anun birdür içi taş
- 4 Nice vaşla irem bir laḫza andan ayrı olmazlar
Ki cevri ol şehûñ añul cefâsı ol mehûñ nâşî
- 5 Me'âlî bî-nihâyet sîm-i eşke ḳâdir-idüm ben
Velî başına şu ḳoydı dirîḡâ gözlerüm yaşı
(Mecmua, vr.27b)

III

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Maḥbûb odur ki anda ola topuḡ u bilek
Ehl-i mürüvvet ola ḳatında geçe dilek
- 2 Ğâyet mülâyim ola ve ibrâma döymeye
Şaydında kişi çekmeye tâ zaḫmet ü emek

Yrd. Doç. Dr. Muvaffak EFLATUN

- 3 Deprenmeyüp öñünde karar ide tağ gibi
Gitmeye ilerü ilerü kaktıđuñca pek
- 4 Ger kîr-i ĥar kadar dağı olursa engezün
Aklamayup yiye ola lengerli vü dölek
- 5 Her ne virürseñ alup eline kabül ide
Öpüp başında kıya demeye dağı gerek
- 6 Dünyâ deger Me'âlî anuñ gibi dilberün
Ĥoş giçüp arkasında cihân zevkın eylemek
- 7 Bilmege ĥüb u ĥâşını sîmîn b.z.klerün
Şarrâf-ı' âlem olmışam işte s.k.m mihek
- 8 Şu çekmege g.ti kıyusından maşûnlaruñ
Kõğa-durur t.ş...m ağacum-durur direk

(Mecmua, vr.39a)

IV

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Müfsid ü fettânmışsın böyle bilmezdüm seni
Bir ĥabîs oğlanmışsın böyle bilmezdüm seni
- 2 Her gice el ĥânesin pür-nür u pür-şevk idici
Bir meh-i tâbânmışsın böyle bilmezdüm seni

Loğma-i erkân şanurdum dōstum çok yaşa kim
 Tū'me -i rindānmışsın böyle bilmezdüm seni

Sofrasu açuğ 'atā ehli güzeldür didiler
 Ne saḥī cānānmışsın böyle bilmezdüm seni

Ḳuyuñı kazdıḳça rengāreng cevherler çıkar
 Ne 'acāīb kānmışsın böyle bilmezdüm seni

Ḳadrini bilmezlere vaşlını in'ām idici
 Cāhil ü nā-dānmışsın böyle bilmezdüm seni

Ey Me'ālî düşdüñ ol ḥaṭṭ-ı ḡubāruñ fikrine
 Ne ḳatı ḡayrānmışsın böyle bilmezdüm seni

(Mecmua, vr.39b)

KASİDELER

I

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılün

- 1 Yine 'arż itdi cemālin nev-'arūs-ı ḡülsitān
 Oldı nesrīn ü semen üstine sīm ü zer-feşān
- 2 Gitdi ol günler ki rüy-ı 'āşık-ı bī-çāreveş
 Zerd kılımışdı cihānuñ bergini bād-ı ḡazān
- 3 Geldi bir dem vaşla irmiş 'aşḳ-ı bīmārı gibi
 Şevḳ-ile ḡandān olup açıldı rüy-ı ḡülsitān

Yrd. Doç. Dr. Muvaffak EFLATUN

- 4 Şīve-i gül nāle-i murğ-i çemen bŷy-ı semen
Tāb-ı hŷrşīd ŷ hevā-yı rŷh-baħş āb-ı revān
- 5 Nice cān virmeye haţţından bu dem dermānde dil
Nice ārām ide bir yerde bugŷn bī-çāre cān
- 6 Germ olup girmiş semā'a serv aya kırsar çenār
Şevķ-ile ırlar şabā bŷlbŷller oķur dāstān
- 7 'İyş ider ezhār cem' olmuş çemende bunlara
Serv ŷ şimşād u çenār olmuş ser-ā-ser sāyebān
- 8 Aldı nīlŷfer ele zerrin-kadeħ nŷş itmege
Kāsesini lāle kıldı pŷr şarāb-ı ergŷvān
- 9 Yañağın gŷgerdir-ise tañ degŷl bād-ı seħer
Geydŷgi çŷn sŷsenŷñ bir sāde terlikdŷr hemān
- 10 Bir gelincikdŷr şakāyık kim hayādan gizlentŷp
Āl vālādan tuvağ-ıla ider yŷzin nihān
- 11 Erdi çŷn 'iyd-ı bahārda geydi gŷlnār allar
Yŷzine gŷlgŷne sŷrindi ŷonandı erguvān
- 12 Sŷyle ħavf itmiş gŷrŷp yanında tīğın sŷsenŷñ
Zerre deñlŷ kıalmamışdur nergisŷñ beñzinde kıan
- 13 Dizilŷr yanında altun telleri her birinŷñ
Çārsŷy-ı bāğda zer-kŷba beñzer za'ferān

- 14 Bu kâmu ezhârdan 'âlî urup gül tahtını
Oturur hândân olup rûz-ı bahâra şâdmân
- 15 Yer yerin şaf bağlamış cümle reyâhîn-i pür-sürür
Görse bu bezmi kuşûrın aňlaya bāğ-ı cinân
- 16 Zülfi sünbül gözi nergisdür lebi gül goncesi
Bâddur naqqâşı bir taşvîrdür bu gülsitân
- 17 Bāgbân-ı âsmân kavş-i kuzah dolâbını
Kırdı gülzâr-ı cihânda kim şuvâra böstân
- 18 El şalup her dem çenâr aydur beri gel gülşene
'İyş u nüş it bulmağ isterseñ hayât-ı cāvidân
- 19 Seyr-i gülzâr idiser ol server-i 'âlem diyü
Muntazır olmuş ayağ üzre tûrur serv-i revân
- 20 Nice server kim mütî' idür kâmu fermânınıñ
Şarq u garb u berr u baħr u ins ü cin hâlk-ı cihân
- 21 Bir emîr-i heft-kışver şehriyâr-ı mu'teber
Hüsrev-i 'âlî-cenâb u pādşâh-ı kāmran
- 22 Sāye-i Hâk âfitâb-ı salţanat şeh Bāyezîd
Server-i rûy-ı zemîn u mu'ciz-i devr-i zamân
- 23 Pādşâhâ sensin ol sulţân-ı 'âlem kim bugün
Hükümüñe oldı Süleymân gibi tâbi' ins ü cân

Yrd. Doç. Dr. Muvaffak EFLATUN

- 24 Sensin ol kim 'adlũñ-ile 'ālem olmışdur emīn
Sensin ol kim dār-ı zulmi eyledũñ dāru'l-emān
- 25 Şevketũñ görse olur vehme düşüp düşmen zebũn
Heybetũñ görse uzatmaz müdde'ı saña zebān
- 26 Tĩğ-ı hışmuñ bir belādur düşmene açsañ kemīn
Tır-i qahruñ qazādur hışmuña kırsañ kemān
- 27 Serverā Dārā vü İskender saña olmaz qarīn
Gelmeye bir qarnda senũñ gibi şāhib-ķırān
- 28 Görmedi müfsidden artuķ kimse 'ahdüñde zarar
Bulmadı düşmenden artuķ kimse devrũñde ziyān
- 29 Devletũñde kimse sũzān- dil degül illā ki şem'
Ağlamaz kimse zamānuñda meger āb-ı revān
- 30 Buldı reng-i lāle gibi cūd u in'āmuñ zuhūr
Oldı nūr-ı mihrveş luţfuñla ihsānuñ 'ayān
- 31 Bir kebüterdür k'anuñ hālhalıdır kıavs-i kıuzah
Dergehũñde ey şeh-i hūrşid-i tal'at-ı āsmān
- 32 Hüsrevā bezmũñde tutar mihr-ile meh dāire
Çarķ gũyā çengdür evtārı anuñ keh-keşān
- 33 Pır-i fertüt itdi çarķı āstānuñ guşşası
Ol sebebden başı ditrer dem-be-dem ey nev-civān

- 34 Bir siyeh perçemlü yaluñ yüzlü cānbāzuñ-durur
Meh k'aña mīzān terāzū keh-keşāndur rīsmān
- 35 Murğ-ı zerīn-per durur қadrūñ sarāyında güneş
Ey kamer gūyā aña māh-ı nev olmuş āşyān
- 36 Тауануп yürүр 'aşā-yı keh-keşāna pīr-i çarḡ
Ġuşsa-i reşk-i serāyuñ kıldı eyle nā-tüvān
- 37 'Azm-i gülzār eyledüm şevk-i ruḡuñla bu şehir
Ey yüzi gülşen ḡayālūñdi baña hem-dem hemān
- 38 Kūyuña karşı zebān-ı ḡalle bu maṡla'ı
Oқur-ıdı 'andelīb-i mest şu gibi revān
- 39 Ey dehānuñ ḡonce-i nevrete-i gülzār-ı cān
V'ey yañaḡuñ lālesi reşk-i gülistān-ı cinān
- 40 Güller üstine düşer bād-ı şabā her dem şehā
Қadd-i bālāña şebīh olduḡı-çün serv-i revān
- 41 Ḥaṡṡ u ḡaddūñe çemenle lāle öykündüḡi-çün
Anlara yaşıl kızıl görindi mīr-i 'āşıkān
- 42 Lāle-yile gül arasına çe düşdi bu şehir
Gül yüzüñe sürdüḡi-çün yüzün ey ḡonce-dehān
- 43 Ḥışm idüp her dem karış virür çenār ey sīm-ten
Қāmet-i bālāña öykündükçe serv-i bōstān

Yrd. Doç. Dr. Muvaffak EFLATUN

44 Nerd-i ħüsn oynama ol mihr ile ey mäh-ı münîr
Kim kamer ider seni olmuşdur üstâd-ı zamân

45 Zülfüñi görsem didüm def'î elüñle gizledüñ
Güyyiâ kim penbe içre eyledüñ miski nihân

46 Kıl nazar ahvâline luţf it Me'âlî bendeñüñ
Anı toprağdan götür bi'l-lâh ey şâh-ı cihân

47 Himmetüñ-ile tertîb kıl anı k'ola ehl-i fażl
Zerrece himmet yeter sen mihr-i devletden hemân

48 Devletüñde görsün ol dağı refâhiyyet yüzün
Yerde kalmasun elini al be-Ĥağğ-ı müste'ân

49 Nitekim nür-ı kamer ola güneşden müstefâd
Encüm-ile nitekim zeyn ola rüy-i asmân

50 Nitekim gülşen 'arûsı ola pür-nağş u nigâr
Nitekim ola şabâ meşşâtası 'anber-feşân

51 Sağ esen ol gülsitân-ı dehre esdükce şabâ
Böstân-ı rıf'atuña irmesün bād-ı ħazân

(Mecmua, vr.56b-58a)

II

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ey gönül murğı yine cûşa gel irişdi bahâr
Nağme-i bülbülle oldu müşerref gülzâr

- 2 Kılmağa bâğ-ı gülistân-ı harâbın ta'mîr
Hamduli'l-lâh ki rebî' oldı cihânda mi'mâr
- 3 Geldügi bâğa benefşe kamu ezhârdan evel
Bildürür anı ki tîz irdi katı haţţ-ı nigâr
- 4 Yerağan zahmetini derdüñ-ile çok çekdi
Za'ferân hıdmetine geç gelse 'aceb mi ey yâr
- 5 Gül nihâli elif ü sıfr-durur gonceleri
Âh ider hasret-i haddi-le nigâruñ gülzâr
- 6 Câmını lâle-i hamra mey-ile pür kılmış
İtmege nergis-i şehlâ-yı çemen def'-i humâr
- 7 Sebz-püş u eli tesbîhlü bir şeyh-durur
El virür milket-i gülzârda eşcâra çenâr
- 8 Câm-ı pür mey gibidür gülşen içinde güller
Mest-i pür-şevk olur anuñ-ıla bülbül-i zâr
- 9 Bülbülüñ cânına çok cevri kılar har-ıla gül
Keşf idüp râzını olmaduğı-çün ehl-i vağar
- 10 Şanki bir cildlü mecmû'a-durur zanbağ kim
Celi-le yazılıdır anuñ içinde eş'âr
- 11 Kütah olduğı çemen cümle çiçeklerden bu
Hattı iren dilberüñ eksükligin ider iş'âr

Yrd. Doç. Dr. Muvaffak EFLATUN

12 Bir nihâli döşedi bâğa benefşeyle semen
Geh gele otura şöbet kıla gülzârda yâr

13 Gülşene gelse şabâ yâsemin ü nesrînüñ
Sîm ü zerdür yolına itdügi ‘izzetle nişâr

14 Kalmadı zerrece kanı bedeninde semenüñ
Oldı reşk-i ruĥ-ı dildârla bîmâr ü nizâr

15 Bülbül olmadı-sa damâdı ‘arûs-ı verdüñ
Ne-yiçün böyle dem-âlûd ola giydügi azâr

16 Gördi çün gürzüni dil tende çenâruñ kaçkıyup
Karşu tûrdı aña nîze tutuban şâĥ-ı enâr

17 Mülk-i gülşende şabâdur çü tabîb-i şâdıķ
Ne-yiçün nergis ola zerd ü za‘îf ü bîmâr

18 Ğazeliyyât okur bülbül-i güyâ güyâ
Ğonce-i verd-i tarî-durur elinde tûmâr

19 Ya hod evşâf-ı hikâyâtını ol pādşehüñ
Naķl kılor ki derilüp anı diñler ezhâr

20 Şol melikdür ki görem diyü rebî‘-i ĥüsnin
Yılda bir kerre gelür ayaĥı tozına bahar

21 Serv-i böstân-ı sa‘âdet gül-i gülzâr-ı kerem
Ya‘ni sultân-ı zemîn pādşeh-i cümle diyâr

- 22 Hân-ı iklîm-i kerem Hâzret-i Sultân Selîm
Server-i şehri 'adâlet melik-i mülk-i vaqâr
- 23 Şol hümâ gibi ki a'lâdadur inmez bu yere
Āstānuñda şehâ kıldı gönül murğı qarâr
- 24 Hıřmuñ odından idüp vehm âyâ şem'-i kerem
Kıldı hâkister arasında nihân kendüyi nâr
- 25 Cübbe cevşen giyüben girdi delikden delige
Havf idüp nîze-i qahr-ı şeh-i 'âlemden mâr
- 26 Kılıca baqıcı zen gibi 'acüz-ı devrân
Tîğ-i tîzûñe bakup qaldı şehâ 'âciz ü zâr
- 27 Kimseye kimse zamānuñda qatı söyleyemez
Söyleye kûh meger kem söz işitse nâ-çâr
- 28 Kimse çignenmedi 'ahdüñde meger sük-i bilâd
Kimseye dik gelimez hiç aħad illâ ki menâr
- 29 Qoyup el arqasını yerde baş indürdi saña
Tîğ-i tîzûñi görüp mihr eyâ mâh-ı diyâr
- 30 Hıñk-i gerdün-ı yedegüñ na'li anuñ qavs-i qızah
Bir qader-bâz saña kılsañ eger 'azm-i şikâr
- 31 Qoyuban nûr-ı ruħ-ı mehveşüñi pervâne
Şem'-i cem' olduğı meclislere gitse fi'n-nâr

Yrd. Doç. Dr. Muvaffak EFLATUN

32 Şanmañ encüm görinen aķçe vü dīnār-durur
Pīr-i çerh itmek-içün hāk-i rehine īsār

33 Mihr ü mehden def alup destine raķķaş gibi
Bezm ü kadrüñde ider raķş sipihr-i devvār

34 Āsyāb-ıdı felek rıf'atüñ ābında senüñ
Kıldı hırşīdle mehden taşımı şöyle ki var

35 Bi'l-lāhi inşāf kıl ey pīr-i felek geldi hiç
Bu kadar ehl-i şecā'at sen olaldan devvār

36 Fikr ü tedbīrde yā mişlin anuñ çeşm-i cihān
Gördi m'olalı bu h'āb-ı 'ademden bīdār

37 Altun olmazdı işi mihr ü mehüñ sürmese yüz
Kīmyāsına ayağı tozınuñ leyl ü nehār

38 Hāk-i pāyuña müjem irdi gözümde evvel
Ol sebebden ikisi arasına düşdi gubār

39 Ey gül-i bāğ-ı kerem bu ğazel-i dil-keşle
Murg-ı cān medhüñ oķur şevķile bir demde hezār

40 Leblerüñdür mey-i gül-reng ü ruħuñ tāze bahār
Yaraşur cām u şarāb-ile bahār ey dildār

41 Öykine şanma perī sen şanem-i şuverveşe
Ki perī dāiresin gözler ayā meh-ruhsār

- 42 Ārız u çeşmüñe nergisle gül öykündüğü-çün
Anlaruñ kıldı şabā yüzün ü gözün evgār
- 43 Lezzet uğurladığı-çün dehenüñden şeker
Sicn-i kâğıdda anı habs kılpdur 'attār
- 44 Kāfesi pīrahenüñ 'aksi gözümde şanemā
Döndi şol ağa ki deryāya şalar ehl-i şikār
- 45 Gözlerüm yaşına meyl itse 'aceb mi çeşmüm
Ki şuya māyil olur merdüm olunca bīmār
- 46 Didüm öpmek dehenüñ müşkil ola mı didi yok
Didüm āsān mı belüñ kuçmağ ayıtdı ki ne var
- 47 İricek sīneme tīguñ bu gönül rāhat olur
Üstine şu sepicek sākin olur niteki nār
- 48 Haṭṭ u ḥaddine benefşeyle semen öykünicek
Ağ mısın kara mısın tınmadı ol gül- ruḥsār
- 49 İcinür bār-ı gamuñ çekmege dir-ise beni
Müdde'īnüñ sözün işitme yalandur cebbār
- 50 Ey Me'ālī o gülistan-ı 'adālet gülünüñ
Var ola sencileyin bülbül-i meddāḥı hezār
- 51 Līk şol deñlü kemālātı o cāmi'dür kim
Vaşf olunmaz biri biñdür qalınur 'āciz ü zār

Yrd. Doç. Dr. Muvaffak EFLATUN

52 Lāyık oldur idesin imdi du‘ā-yı devlet
Ki odur vird ü vazîfe saña her leyl ü nehār

53 Nitekim vire cinān lezzetini fasl-ı rebī‘
Nitek’unutdura ālām-ı zemistānı bahār

54 Gülşen-i kadrüñ ola tāze vü hürrem dāyim
Bahtuñ eşcārı bu dehr āhırine dek vire bār

55 ‘Ömrüñi devletüñi kıla ziyāde bākī
‘İzzet ü salţanatuñ artıra Bārī her bār

(Mecmua, vr.58a-60a)

III

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Toldı a‘lām-ı şitā-yile yine rüy-ı zemīn
Başladı ceşş-i bürüdet açmağa yer yer kemīn

2 Münhezim olup tağıldı leşker-i germā hemān
Oldı ‘ālemde revān hükmi zemistānuñ hemīn

3 Tır-i berfi āsmān pür-tāb idüp anuñ-ile
Ceng ider destine tīg-ı cüybār alup zemīn

4 Cümle şular geydiler cenge yaraqlanup zırh
Kubbeler tutdı siperler ellerinde āhenīn

5 Ağ sancaqlar çeküp eşcār ele nīze alup
Na‘ralar urdı şabā vü kıldı kaçd-ı ceng-i kīn

- 6 Niçe müddet oldı çıkmaz hânkâh-ı dehrden
Pârsa-yı berf beñzer kim çıkarur erba'ın
- 7 Pöstîn-i ebre girdi mihr-ile meh üşüyüp
Ditredi heft âsmân gögerdi vü oldı gamîn
- 8 Penbe-i berf itmege başladı hallâc-ı şabâ
Tâ ki idine libâs anı bu demlerde zemîn
- 9 Olsa berf-âlûd tañ mı gird- pây-ı esb-i şâh
Penbe içre şaklanur çün 'anber-ile müşk-i Çîn
- 10 'İyş idüñ kim ma'nâda 'âlem yine gülşen-durur
Nâr gül lâle duhâmı berf berg-i yâsemîn
- 11 Pertev-i şem'-i şebistân şoĥbet-i şebde bu dem
Şanki verd-i zerd-i ra'nâdur ya berg-i nesterîn
- 12 Şiddetinden bu şitânuñ kıl nazar k'olmuş-durur
Giydügi cümle vuhûş-ile tuyūruñ postın
- 13 Postîn-i kâkum u sincaba girmiş şalınur
Ol şehüñ ihsânı-y-ıla halk-ı 'âlem ecmâ'in
- 14 Ol şeh-i devlet-nişân u Husrev-i şâhib-kırân
Ol şehensâh-ı cihân u zıll-ı rabbü'l-'âlemîn
- 15 Ol emîr-i kâm-yâb u server-i 'âlî-cenâb
Şehriyâr-ı kâmrân u pâdişâh-ı kâm-bîn

Yrd. Doç. Dr. Muvaffak EFLATUN

- 16 Şāhib-i seyf ü kalemdür menbā'-ı luṭf u kerem
Melce-i ḥalk-ı cihān puşt ü penāh-ı ehl-i dīn
- 17 Ya'ni sultān Bāyezid ibn-i Meḥammed hān k'anuñ
Devletinde dehr zulum u fitnedden oldı emīn
- 18 Ḥamdulī'l-lāh kim livā-yı 'adlūñ-ile rūzgār
Ey şeh-i şehir-i vefā oldı çü Firdevs-i berīn
- 19 Şevket-ile müştehirsın ḥaşmet-ile muṭṭaşıf
Devlet-ile hem-'inān u 'izzet-ile hem-nişīn
- 20 Aduñuñ her ḥarfı bir vaşf-ı ḥesendendür nişān
Cem' idüp virdi saña ad ehl-i 'aql u 'adl u dīn
- 21 Bā belāgatdandur ey server elif ikdāmdan
Yümnden yā zühdden zā dāl dīndendür yaḳīn
- 22 Sensin ol şāh-ı mu'azzam heybetinden ceşüñüñ
Münhezim olur kamu a'dāna lāzım ceng ü kīn
- 23 Luṭf u ḥulḳ engüşt-i 'adlūñde iki ḥātem-durur
Birinüñ ḥaṭṭı süḥā ve birine iḥsān nigīn
- 24 İçi yanup ağlayan ḥammām ola 'ahdüñde bes
Var-ısa dölābdur iden zamānuñda enīn
- 25 Hıñk-ı gerdündür yedek 'azm-i gazā itseñ saña
Ṭabl-bāzı mihr-i enverdür meh-i nev aña zīn

- 26 Devletüñ dâri derine gelse ey Cemşid-i vaqt
 'Âlemüñ Dâra'ları bende olaydı kemterîn
- 27 İşigüñde çekdi bir 'ālî kemer kavş-i kuzah
 Dergehüñde yaptı bir kubbe sipih-i heftümîn
- 28 Ey melek-sîret bu garrâ şî'ri kim sen cân-içün
 Dimişem iştese taḥsîn eyleye rûḥü'l-emîn
- 29 Ey yañağüñ berg-i verd-i gülşen-i ḥuld-ı berîn
 V'ey boyuñ Tübâ lebüñ Kevşer tapuñdur ḥür-i 'ın
- 30 Gözlerümde leblerüñle dişlerüñ 'aksi senüñ
 Şan tabaqlar içre ḳonmuş la'l-ile dürr-i şemîn
- 31 Meskeni māruñ olur çün ḥâkde ey mūr-ı ḥaṭ
 Ḳalb-i ḥâkîde yer itse n'ola bu zülf-i ḥamîn
- 32 Bezm-i ḳadrüñde felek rakḳâş ü Zühre çengidür
 Def tutar ḥurşid u sâḳî Müşterî ey meh-i cebîn
- 33 Göñlümi geh geh ele al kim ḥayâliyle anı
 Eyledi ḥoş- bû şemâme işbu ḥaṭṭ-ı 'anberîn
- 34 Dil şeref buldı şu resme k'oldı reşk-i bâğ-ı ḥuld
 Serverâ anda ḥayâlüñ şâhı olmağın mekîn
- 35 Ey ziyâ-yı rıf'atüñ ḳatında bir pertev güneş
 V'ey serây-ı ḳadrüñe nisbet felek ḳaşr-ı kemîn

Yrd. Doç. Dr. Muvaffak EFLATUN

36 Hâkveş kaldık ayaklarda esüp luḫfui yeli
Bizi toprakdan götürsün ey penâh-ı ehl-i dîn

37 Zemherîr ü berf-i âlâm-ı felâketle bugün
Ey dirîgâ döndi bir yaḫdâna kalb-i âteşin

38 Şovuyup dil dünyeden yaḫdâna nice dönmesün
Ġayret-i akrân idüpdür ya'ni gâyetde ḫazîn

39 Oldı emşâlüm menâsıbdâ merâtib kat' idüp
Her biri ehl-i ḫuzûr illâ bu 'abd-ı kemterîn

40 Şol kadar sürinmişem kim ḫaddi vü pâyânı yok
Âḫ derdâ geçdi zilletde bu 'ömr-i nâzenîn

41 Gönlüm-ile şöyle bî-kes kalmışuzdur ikimiz
Derd ü ğamdur bizi görüp gözeden şimdi hemîn

42 Leşker-i şādî zafer bulmadı hergiz fethine
Kıldı benim-çün binâ ğam şâhı bir hışn-ı ḫaşîn

43 Girmeden sine ölüp şâhâ Me'âlî kemterün
Manşıb-ile anı ihyâ kııl be-ḫaḫḫ-ı yâ vü sîn

44 Pâdişehün devletinde var-durur bu bendede
Ṭab'-ı pāk u zihn-i pür-iz'ân u 'aḫl u ḫurde-bîn

45 Ma'rifetde diḫḫatüm görüp me'âlî-i 'izâm
Her biri engüşṭ ü taḫsîn-ile ider âferîn

- 46 Cümle akrân üstine da'vâ-yı fazl itsem n'ola
Kim degildür biri de baña kemâliyle qarın
- 47 Her ne ihsân kim ola baña mahallinde düşer
Zâyi' olmaz hem Hudâ katında ecrü'l-muhsinîn
- 48 Nitekim gidüp gelüp yâ Rab zemistân u bahâr
Âleme vire nişân-ı dÿzah u huld-ı berîn
- 49 Devleti hürşîdine irişmesün hergiz zevâl
Olmasun gülzâr kadar yine hazân yili qarın
- 50 Dünyevî vü uhrevî maqşûdını hâşıl kı lup
Dâyimâ olsun emânuñda aña sen ol mu'în
- 51 Evliyâ vü enbiyâ vü Ka'be-i 'ulyâ haķı
Hâcetümi sen kabûl it yâ ilâhe'l-'âlemîn
- 52 Raḥmet-i Yezdân aña kim bu du'âmı işidüp
Cân u dilden eyde âmîn yâ mucîbü's-sâilîn

(Mecmua, vr.60a-61b)

IV

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'îlü Fâ'ilün

- 1 Bir dün ki encüm-ile müzeyyendi âsmân
Pür-şevķ-idi meh-i felek-ârâ-ile cihân
- 2 Zühre tülû'ı kılmış-ıdı Müşterî-ile
Bu iki sa'd ol gice itmiş-idi kırân

Yrd. Doç. Dr. Muvaffak EFLATUN

3 Ceng eylemege leşker-i zūlmāt-ıla meger
Güyā şihāb yiterdi қоşaydı āsmān

4 Rind-i şeb ulamışdı mehi halkı uyudup
Dīnār u dirhem-ile degül şöyle rāyegān

5 Bir gice-y-idi kim aña reşk eyler-idi rüz
Bir vaqt-idi ki virürdi қaderden [bize] nişān

6 Gelmişdi dün misāfiri getürmemişdi līk
Dīdem evine h̄vāb diyārından armağan

7 Ol gelmiş-idi h̄atıruma kim bu ‘aşrda
Kesb-i kemāl bir қurı zaḥmet-durur hemān

8 Yoқ ehl-i fazla rağbeti erkān-ı devletūñ
Bil kim ma‘ārifete dūrişenler ider ziyān

9 Bu fikr-ile hāzīn-idi dil h̄atırum melūl
Baḥr-ı taḥayyüre taluban gitmiş-idi cān

10 Nāgeh bu lāyih oldı ki eylemişem ḥaṭā
Lāzım degül ki eyleyem ellere imtinān

11 Hālūmi kendüm ideyin ol āsitāne ‘arz
Minnet kerīm H̄ālıq’a dāyim ki bī-gümān

12 Şāhib-kemāle rāğīb u fazl ıssına mu‘īn
Mā’ildür ehl-i ma‘rifete Husrev-i zamān

- 13 K'oldur kamu cihat-ıla maqbûl olup olan
Mülk-i cihāna devlet-ile şāh-i kāmṛān
- 14 Şāh-i civān Ḥāzret-i Sultān Selīm şāh
Memdūh-ı ins ü cān pesendīde-i cihān
- 15 Bir zāt-ı nīk-nefs ü melek-sīret ü kerīm
Anuñ gibi getürmedi döneli āsmān
- 16 Her ḥarfı fikr eyleseñ ism-i şerīfinüñ
Bir ḥüb-vaşfdan virür el-ḥaḥ bu kim nişān
- 17 Sindür iden selāmet-i ṭab'a işāreti
Nām-ı şerīfī lāmı ider luṭfını beyān
- 18 Yādur anuñ yegāne-i dehr olduğına dāl
Hem mīmdür mürüvvetin iş'ār iden 'ıyān
- 19 Şīndür şecā'atine anuñ şāhid vü elif
İkdām añladur daḥı hem emn-ile emān
- 20 Hādur hūnerle himmetini bildiren tamām
Cāmi' yaratmış anı Ḥudāvend-i müste'ān
- 21 Fikri şaḥīḥ ü re'yi pesendīde vü şavāb
Nefsi selīm ü ḳalbi ḳavī kendi pehlevān
- 22 Elḥamdüli'l-lāh oldı zamānuñda Ḥüsrevā
Mesrūr- dil faḳīr ü ḡanī pīr-ile civān

Yrd. Doç. Dr. Muvaffak EFLATUN

- 23 Sen 'ayn-ı 'adli kılalı bîdâr h'âbdan
Çok şükr k'olur arka der-i sâkin-i cihân
- 24 Tennür ola meger ki yanup yakılan hemîn
Bârân ola meger ki döküp yaş iden figân
- 25 Devründe kimse kılcı sitem idemez senüñ
Kılcı meger miyân-ı habîb ol dağı nihân
- 26 'Ahdünde hiç kimesne perîşân-dil degül
Ola meger ki tırta-i tarrâr-ı dilberân
- 27 Sâkî urur ayağıla ağzını muṭribüñ
Çeng eylese elünden anuñ inleyüp figân
- 28 Şeh mâyil ola diyü özin zeyn ider gice
Bir meh-liqâ kıludur işiginde âsmân
- 29 Derbânıdur serây-ı sema- kadrünüñ sipihr
Mihr altun üsküf aña 'asâ elde keh-keşân
- 30 Zerrîn-bâl murğ işiginde âftâb
Ey müşteri- cebîn meh-i nev aña âşyân
- 31 Güyâ sipihr maṭbah-ı kadrüñ ocağıdur
Kim aḥker anda encüm-i raḥşân bulut duḥân
- 32 Alsañ elüñe heybet-ile tîr-i hün-feşân
Vehminden ola düşmenümüñ kâmeti kemân

- 33 Şol deñlü heybetüñle pür oldı kâyināt
Kim havfuñ oldı düşi gice ellerüñ hemân
- 34 'Uşşâka itmez oldı güzeller cefâ vü cevır
Sem'ine pâdişâhuñ ire diyü nâgehân
- 35 Hısm-ı şeh ire diyü kıılır havf galibâ
Etfâl-ı dehr anuñ-çün ider ağlayup figân
- 36 Tır-i helâki haşmuña pür-tâb kıılmağa
Şâhâ hemân çarha kiriş taqdı keh-keşân
- 37 Farq eylemege bâtılu haqdan budur şehâ
Fârûk kılıcını saña şundi müste'ân
- 38 Ey gülşen-i cemâl gönül murğı bu şehır
Gördi yüzüñi okudı bu maṭla'ı revân
- 39 Ey sidre kâmetüñ yañağundur gül-i cinân
Kevşerligüne zerrece yok ağzuñuñ gümân
- 40 Mihr öykünürse yüzüñe kıavs-i kıuzah hemîn
Aña yeşil kıızıl görünür ey meh-i zamân
- 41 Olsa hayâl-i zülf ü haṭı n'ola sinede
Mür-ile mârâ hâk olur mesken ü mekân
- 42 Bal mûmı-y-la okıdılar mı seni 'aceb
Ey şem' ne yirüñ-idi bezm-i şeh-i cihân

Yrd. Doç. Dr. Muvaffak EFLATUN

43 'Uşşāka ğamzeñ eyler-idi merhamet velī
Virmez kadūñle ağzuñ ı kaşuñ ne dem emān

44 Ey Keykubād-ı 'ālem ü İsfendiyār-ı 'ahd
V'ey şāh-ı serverān-ı cihān Rüstem-i zamān

45 A'dā-yı mülk-i dīni çü kahr eyledüñ bugün
Şāhib-kırānlıĝ-ıla bulup nām-ıla nişān

46 Serkeşleri zamānenüñ itdün kamu zebün
Maḥkūmuñ oldı 'ālem ü hükümüñ senüñ revān

47 Olmaya bundan özge dahı rāhat ü sürür
Zī-devlet ü sa'ādet ü zī-baht-ı kāmran

48 Hamd it Hudā'ya fāzıl u kāmilsin ey 'aql
Şükr it Kerīme kim şeh-i ālemsin ü civān

49 Ğaddār dünyenüñ idegör 'ālemin şehā
Kıl 'ıyş u zevķini variken tāb-ıla tüvān

50 'Ālemde hūr u cennet ü ğılmān şafāsını
Sür çünki kudretüñ var ayā hān-ı kāmran

51 İtnāb çünki mūcib-i taşaddī'dür hemīn
İcāz-ıla Me'ālī me'ānīyi kıl beyān

52 Dīvār-ı çarḥa niteki yapışa tıfl-ı māh
Niteki pīr-i çarḥa 'asā ola keh-keşān

53 Oldukça bu zemîn-i cihân-dîde ber-karâr
Devr eyledükce çarh-ı köhen-sâl bî-emân

54 Virsün saña be-hürmet-i sulţân-ı enbiyâ
Hâk devlet ü sa'âdet-ile 'ömr-i cavidân

55 Olsun ziyâde salţanatuñ 'izzetüñ füzün
Ol baht-ı kâmrân-ıla mesrûr u şâdmân

(Mecmua, vr.61b-63a)

V

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

1 Dil virme şağın 'äleme kim şoñı elemdür
Kılma nağamına heves k'âhîri gamdur

2 Şahrâda biten lâle-i hamrâ degül ey dost
Yâ hün-ı Ferîdün-ı cihân yâ dem-i Cemdür

3 Sen bezm-i cihândan ne şafâ bulasın ey dil
Çün Sâma ecel şâkîsinüñ şunduğı semdür

4 Dimez ki bu bir hür-ı perî-çehre melekdür
Dimez ki bu bir şûh güzel hüb-şanemdür

5 Yerinde kımaz hâk ile yeksân ider âhîr
Dünyâ-yı cefâ-pîşenüñ âh işi sitemdür

6 Ey seyr kılan kimesne bünyâd-ı cihânı
Muşkem diyü tayanma aña kim şoñı kemdür

Yrd. Doç. Dr. Muvaffak EFLATUN

7 Bir kimse ki mağlûbı ola Rüstem ü Dārā
Bir kimse ki mağhūrı anuñ Behmen ü Cem'dür

8 Başa çıka mı ğayrlar anuñla ey yār
Mağlûk-ı cihān belki aña hāk-i kademdür

9 Ezhārla şan berg-i dirahıt oldılar evrāk
Hem jāle mürekkebdür ü eşcār-ı kalemdür

10 Her şubh yazar kātib-i dehr anı ki bugün
Şol deñlü nefes merdde mülk-i 'ademdür

11 Sebt eyler anı defterine hākim-i gerdün
Encüm diyü zu'm eyledigüñ anda raqamdur

12 Şan leşker-i ahras-durur ey dost mekâbir
Her seng-i mezârı siper ü gürz ü 'alemdür

13 Hālīm n'ola diriseñ ölümdür şoñı lābūd
Ten şıhhatınuñ 'ākıbeti renc ü saqamdur

14 Yigitlügüñ eyyāmını şan hākde ister
Şol pır-i cihān-dīdelerüñ kim beli hamdur

15 Çoqdur bu Me'ālī kılunuñ gerçi günāhı
İllā ki recā eyledügi luṭf u keremdür

16 İmān-ıla Qur'an-ıla öldürüp ilāhī
İlet şu na'ıme anı kim dār-ı ni'amdur

- 17 Şol dostuñuñ hürmeti-yiçün ki Hudâyâ
Sultân-ı rüsül şâh-ı 'Arab şüh-ı 'Acemdür

(Mecmua, vr.63b-64a)

MUHAMMES

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Bu 'arş u ferş ü zemîn âsmân u mihr-ile mäh
Cihânı halk idenüñ birliğine oldı güväh
Ço sen de gâfleti gel ol bu ma'nâdan âgâh
Dilünde olsun eyâ fâlib-i rızâ-yı ilâh
Maqâl-ı eşhedü enlâ ilâhe illa'l-lâh
- 2 Ne hoş çarîk olur râh-ı zümre-i ebrâr
Odur sebîl-i vişâl-i Müheymin ü Ğaffâr
Sülük eyle aña nite kim ulu'l-ebşâr
Mu'âyenen çapußa tâ ki 'arz ola her bâr
Cemâl-i eşhedü enlâ ilâhe illa'l-lâh
- 3 Gel imdi 'âşık-ısañ kalma ebleh gilde
Diyar-ı hüya gerek 'azm merd-i kâmilde
Hevâ-yı hûb irişe her maqâm u menzilde
Bitince âb muhabbetle gülşen-i dilde
Nihâl-ı eşhedü enlâ ilâhe illa'l-lâh
- 4 Na'im-i huldde bulur hayât-ı cavidân
Olup muşâhibi vildân u hem-demi gilmân
Anuñ ki çün yağa cismini âteş-i 'işyân
Şafâ vü zevk-ıla ol 'âşî nüş kıla revân
Zülâl-i eşhedü enlâ ilâhe illa'l-lâh

5 Günāh ḥadden aṣupdur ne çāre n'eyleyelüm
Bu nefis zālīm elinden ya kime ağlayalum
Nedāmet ābın içüp tevbe-ḥ'ānını yiyelüm
Ḥabībīne ṣalavāt ile dāyimā diyelüm
Me'ālī eşhedü enlā ilāhe illā'l-lāh

(Mecmua, vr. 55b)

MATLA

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

Sevdiğünün yolına kişi gerek kim ḥāk ola
'Aşkına baş ile cān oynamada çālāk ola

KAYNAKÇA

AMBROS, Edith, (1982), *Candid Penstrokes The Lyrics of Meālī, an Ottoman Poet of the 16th. Century*, Berlin: K. Schwarz.

CANIM, Rıdvan, (2000), *Latifi Tezkiretü'ş-Şuarā ve Tabsıratu'n Nüzemā*, Ankara: AKM Başkanlığı Yay., 492-493

İPEKTEN, Haluk vd., (1988), *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Ankara: KB Yay.

İSEN, Mustafa, (2003), "Meālī", *İslam Ansiklopedisi*, 28, İstanbul: TDV Yay., 201-202

İSEN, Mustafa, (1994), *Kühü'l- Ahbarı'n Tezkire Kısmı*, Ankara, AKM Başkanlığı Yay.

KILIÇ, Filiz, (2004), *Meşâirü'ş – Şuarā İnceleme Tenkitli Metin*, Doktora Tezi, 1, Ankara, 390-405

KURNAZ, Cemal, ve Mustafa Taççı, (2001), *Tuhfe-i Nâilî*, Ankara: Bizim Büro Yay.

KÜÇÜK, Sabahattin vd., (2004), Nazım(İlk Klasik Dönem), *Türk Dünyası Edebiyatı Tarihi*, 5, Ankara: AKM Başkanlığı Yay., 284-285

Mecmua, *Berlin Alman Milli Kütüphanesi*, Ms.or.oct.3058